

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1362
Toplantı Tarihi/Sayısı : 15.2.2024/42
Karar Numarası : 2024/197
Başvuran : M. Y.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Giresun E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın sağlık hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Giresun E Tipi Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğu süre boyunca çeşitli sağlık sorunlarının geliştiğini, yaşadığı sağlık sorunlarının bazı zihinsel hastalıkları tetiklediğini, kendisine zarar vererek intihar girişiminde bulunduğunu, intihar girişimine ilişkin Kurum İdaresi tarafından herhangi bir tedbir alınmadığını,

b. Antisosyal kişilik bozukluğu tanısı aldığı, nöropatik ağrılar çektiğini, lumbosakral kök bozukluğu hastalığı bulunduğunu, hastalıkları hakkında doktor raporu bulunduğunu ve ilaç kullanması gerektiğini,

c. Bulunduğu Kurumda doktor tarafından reçete edilen ilaçların kendisine verilmediğini ve sağlık hakkının ihlal edildiğini,

ç. İlgili mercilere gönderilmek üzere yazdığı şikayet dilekçelerinin gönderilmediğini iddia etmektedir.

3. Muhatap Giresun E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan alınan yazılı görüşte özetle;

a. UYAP kayıtları incelendiğinde başvuranın 16/8/2022, 1/9/2022, 5/9/2022 ve 23/9/2022 tarihli üst yazılar ile talep dilekçelerinin Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne sunulmak üzere Giresun Cumhuriyet Başsavcılığına iletildiği,

b. 9/8/2022 tarihli vukuat tutanağı incelendiğinde saat 12.35 sıralarında başvuranın bulunduğu koğuşa ait acil çağrı butonunun çaldığı, kapı mazgalından kontrol edilmesinin akabinde koğuşa girildiğinde başvuranın dört adet toplu iğne yuttuğunu beyan ettiği, bunun üzerine görevli memurlara haber verildiği, başvuranın koğuşa dışına çıkartıldığı, başvurana toplu iğne yutma sebebi sorulduğunda 5/8/2022 tarihinde Bandırma Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan nakil olarak geldiğini, orada kaldığı süreçte kendisine *neurontin* isimli ilacın reçete edildiğini, halihazırda bulunduğu Kurumda bahsi geçen ilacı alamaması üzerine sesini duyurmak amacıyla iğne yuttuğunu beyan ettiği,

c. Başvuranın ilk muayenesinin Kurum revirinde Kurum doktoru tarafından yapıldığı, kullanmakta olduğu ilacın rapor süresinin bitmesi sebebiyle bahsi geçen ilacın verilemediğinin anlaşıldığı,

ç. Başvuranın bahsi geçen ilacın reçete edilmesini talep etmesi üzerine Giresun A. İlhan Özdemir Devlet

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Hastanesine sevk edildiği, burada yapılan muayenede başvuranın toplu iğne değil çengelli iğne yuttuğunun tespit edildiği ve muayene eden doktor tarafından iğnenin vücuttan kendiliğinden çıkacağı bilgisinin verildiği, daha sonra başvuranın hastaneye yatış işlemini kabul etmemesi üzerine Kuruma tekrar geri getirildiği,

d. Başvuranın 19/8/2022 tarihinde Giresun Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri ve Beyin Cerrahi Polikliniklerine gerekli tedavileri yaptırılmak üzere sevk edildiği, başvuranın hem psikiyatri uzmanı tarafından düzenlenen tedavi reçetesini hem de beyin cerrahisi uzmanı tarafından verilen lomber MR çekimini reddederek *neurontin* adlı ilacın reçete edilmesini ısrarla talep ettiği, başvuranın *neurontin* isimli ilaç talebinin uygun görülmediği, bahsi geçen ilacın reçete edilmediği takdirde kendisine zarar vereceğini ve mevcut tedavileri reddettiğini beyan etmesi üzerine başvuranın görevli personel tarafından Kuruma geri getirildiği,

e. Başvuranın Kurum İdaresine sunduğu 22/8/2022 tarihli dilekçesi ile kendisine *neurontin* adlı ilacın reçete edilmemesi sebebiyle ölüm orucuna girdiğini beyan ettiği, Kurum Müdürü ve nöbetçi müdürün başvuranla görüşerek eyleminden vazgeçmesi için ikna etmeye çalıştığı, başvuranın eylemine devam edeceğini beyan ettiği, Kurum psiko-sosyal servisi görevlilerinin başvuran ile görüşerek ölüm orucu eyleminin sağlık üzerine olası sonuçları hakkında bilgi verildiği, 26/8/2022 tarihinde Kurum Müdür Vekilinin başvuran ile görüşmesi üzerine başvuranın ölüm orucu eyleminden vazgeçtiği, başvuranın devlet hastanesi acil servisine rutin kontrol amacıyla gönderildiği,

f. Başvuranın 8/9/2022 tarihli muayene talepli dilekçesi üzerine revir biriminde muayene edildiği ve doktor tarafından beyin cerrahisi ve psikiyatri polikliniklerine sevk edildiği,

g. 20/9/2022 tarihli tutanak uyarınca başvuranın bulunduğu koğuşun çağrı butonunun çalması üzerine koğuş nöbetçisi tarafından kapı mazgalından kontrol sağlandığı, koğuşta kalmakta olan hükümlüler/tutuklular tarafından başvuranın pil yuttuğunun beyan edildiği, personeller tarafından koğuşun içine girilerek başvuran ile görüşüldüğünde başvuran tarafından "*ilacım yazılmadığı için iki adet pil yuttum*" cevabının verildiği, bunun üzerine 112 Acil Servis aranarak başvuranın hastaneye sevk sağlandığı, başvuranın hastanede yapılacak tedaviyi reddettiğini ve tedaviyi ret ettiğine dair evrakı imzalayarak Kuruma geri getirildiği,

ğ. Başvuranın 21/9/2022 tarihinde Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü ile Sağlık Bakanlığına sunulmak üzere dilekçe yazdığını, dilekçelerinde *neurontin* adlı ilacın kendisine doktor tarafından kasıtlı olarak yazılmadığını belirterek açlık grevine girdiğini beyan ettiğini, başvuran ile yapılan görüşmede aile hekimi tarafından Beyin Cerrahi ve Psikiyatri Polikliniğine sevkini yapıldığı ve en kısa zamanda götürüleceğinin belirtilmesi üzerine başvuran tarafından 21/9/2022 tarihli dilekçelerinin işleme alınmamasını ve açlık grevine gitmekten vazgeçtiğini belirttiği,

h. Başvuranın 22/09/2022 tarihinde Giresun Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Polikliniği ile Beyin Cerrahi Polikliniğinde muayene olmasının sağlandığı ve nöropatik ağrı nedeni ile ilaç kullanım raporu düzenlenerek *neurontin* adlı ilacın reçete edildiği, 6/10/2022 tarihinde Kurum revirinde ilaçlarının reçete edildiği,

ı. Başvuranın sağlık ile ilgili işlemlerinin eksiksiz yapıldığı, şikayet dilekçesinde bahsi geçen iddiaların Kurum İdaresi ve personelini karalamaya, töhmet altında bırakarak baskı ve tesir altına almaya yönelik iddialar olduğu belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından cevap verilmediği anlaşılmıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir: "*Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.*"

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde: "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön incelemenin yapılması*" başlıklı 48'inci maddesinde "(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, ... yönlerinden incelenir." hükmü yer almaktadır.

9. Mezkûr Yönetmelik'in "*Ön inceleme üzerine verilecek kararlar*" başlıklı 49'uncu maddesinde; "(1) Başvurunun, 48 inci maddede yer alan şartlardan herhangi birini taşıyamaması hâlinde incelenemezlik kararı verilir. ... (6) Ön inceleme şartlarının bulunmadığının sonradan anlaşılması hâlinde de incelenemezlik, gerekçeli kabul edilmezlik veya gönderme kararı verilir."

10. Mezkûr Yönetmelik'in "*Karar Türleri*" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir: "(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

11. Mezkûr Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinin kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

12. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

13. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

14. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), bir kötü muamelenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3'üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için belli bir şiddet seviyesine ulaşması gerektiğini; bu asgari seviyenin göreceli olduğunu; vakadaki muamelenin niteliği ve bağlamı, icrasının şekli ve

yöntemi, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olduğunu ifade etmiştir (AİHM, *Bouyid/Belçika*, B. No: 23380/09, 28.09.2015, §86). Ayrıca, 3'üncü maddenin yakalama gibi bazı koşullarda güç kullanımını yasaklamadığını ancak yalnızca zaruri olması ve aşırı olmaması kaydıyla böyle bir güç kullanılabilceğini belirtmiştir (AİHM, *Vasilev/Bulgaristan*, B. No:48130/99, 12/4/2007, §63).

15. Kötü muameleyle maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delil sunmaları gerektiğini de belirtmek gerekir (Anayasa Mahkemesi (AYM), *Bezya Metin*, B. No: 2014/19426, 12/12/2018, para.45).

16. Öte yandan, AİHM iddiaların doğruluğunu araştırıp ortaya koyarken, tarafların kendisine sunduğu ve resen elde ettiği bütün materyallere dayanır ve delilleri takdir eder. Kanıtlama yükümlülüğünün taraflar arasında dağıldığı görülmektedir. Nitekim, Mahkeme'nin bir kararında belirttiği gibi, Sözleşme organları önündeki bazı davalarda, 'iddiasını kanıtlamak iddia edene düşer.' prensibini katı bir şekilde uygulama imkânı yoktur (AİHM, *Orhan v. Türkiye*, B. No: 25656/94, 6/11/2002, para. 266).

17. AİHM, işkence ve kötü muamelenin yapıp yapılmadığının tespiti için en önemli delil olan sağlık raporlarının, Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT) tarafından tavsiye edilen standartlarda ve İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ve Aşağılayıcı Muamele ve Cezaların Etkili Bir Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesine İlişkin Kılavuzda (İstanbul Protokolü) yer alan ilkelere uygun verilmiş olmasını aramaktadır. Mahkemeye göre, bu belgelerdeki standartların ve ilkelerin altında kalan bir sağlık raporunda başvurunun vücudunda yara bere izleri bulunmadığı söyleniyorsa, böyle bir sağlık raporuna başvurunun kötü muamele gördüğünü veya görmediğini kanıtlayıcı bir belge olarak dayanılmaz; başvurunun iddialarını destekleyen başka bir delil de bulunmaması halinde, kötü muamele kanıtlanmış olmaz (AİHM, *Ballıktaş/Türkiye*, B. No: 76730/12, 22/9/2021, para. 29,30).

18. Başvuran ilgili mercilere gönderilmek üzere yazdığı şikayet dilekçelerinin ilgililerine gönderilmediğini iddia etmekte olup dilekçelerinin muhatabı ve içeriği hakkında somut bir bilgi vermemiştir. Muhatap Kurum tarafından gönderilen bilgi ve belgeler incelendiğinde başvuranın dilekçelerinin Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğüne gönderildiği anlaşılmıştır. Başvuranın dilekçe hakkının ihlal edildiği iddiasını destekler nitelikte herhangi bir belge sunulmadığından bahsi geçen iddianın açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

19. Başvuran bazı sağlık sorunları yaşadığını, nöropatik ağrılar çektiğini, lumbosakral kök bozukluğu hastalığı bulunduğunu, hastalıkları hakkında doktor raporu bulunduğunu ve ilaç kullanması gerektiğini, bulunduğu Kurumda doktor tarafından reçete edilen ilaçların kendisine verilmediğini ve sağlık hakkının ihlal edildiğini iddia etmektedir. Muhatap Kurum tarafından gönderilen başvurana ait sağlık evrakları, olay tutanakları ve diğer belgeler incelendiğinde başvuranın sağlık durumunun yakından takip edildiği, 9/8/2022 tarihinde dört adet toplu iğne yuttuğunu beyan etmesi üzerine ilk olarak Kurum revirinde muayene edildiği, daha sonra Giresun A. İlhan Özdemir Devlet Hastanesine sevk edildiği, gerekli tedavi planlaması yapıldıktan sonra başvuranın hastanede tedavi görmeyi kabul etmemesi üzerine Kuruma geri getirildiği, on gün sonra Giresun Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi psikiyatri ve beyin cerrahi polikliniğine sevk edilerek her iki bölümde muayene olmasının sağlandığı, reçete edilen ilaçların temin edildiği, talep ettiği ilacın reçete edilmemesini gerekçe göstererek ölüm orucuna girdiği, aynı gerekçe ile pil yutma eylemini gerçekleştirmesi üzerine acil müdahale edilerek hastaneye sevk edildiği anlaşılmaktadır.

20. İlgili tüm bilgi ve belgeler birlikte incelendiğinde, başvuranın sağlık durumunun Kurum tarafından ciddiyetle takip edildiği ve ceza infaz kurumunun şartları ölçüsünde başvuranın sağlık hakkı bağlamında ihtiyaçlarının giderilmesi yönünde önlemler alındığı görülmektedir. Başvuranın sağlık hakkının ihlal edildiği iddiası

bir bütün olarak değerlendirildiğinde, yukarıda açıklanan nedenlerle, başvurudaki iddialar kapsamında hak ihlaline varan bir uygulama bulunmadığı değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

15/2/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye